

- **שם המחקר:** מהימנות ותוקף של סולמות להערכת תפקודי בליעה בקרב ילדים
- **שנה:** 2026
- **סוג מחקר:** מחקר
- **מס' קטלוגי:** 890-771-2025
- **שמות החוקרים:** מיה ברגיל, בהנחית: ד"ר נגה נתיב זלצר, פרופסור תמר וייס, ג'ודי בלינדר-אדלקופ (M.A)
- **רשות המחקר:** אוניברסיטת תל-אביב.

מגבלות המחקר והמלצות למחקרי המשך

מחקר זה נערך בסיוע מענק מקרן שלם.

ישנן מספר מגבלות שעשויות היו להשפיע על פרשנות התוצאות. קבוצת המחקר אופיינה בהתפלגות לא אחידה של רמות EDACS - רוב הנבדקים היו ברמות 3-4, דבר שפגע ביכולת לזהות מגמות לאורך הסולם. קושי זה, נבע מכך שלבדיקת שיקוף בליעה נשלחים לרוב ילדים שסווגו בקליניקה עם דירוג EDACS-3 ומעלה. ילדים עם ציון 1-2 EDACS כמעט ולא הופנו לבדיקת שיקוף בליעה ולכן לא ניתן להעריך את הרגישות והדיוק של EDACS עבור אוכלוסיה זו. מבחני חי בריבוע לא העלו תוצאות שניתן להסתמך עליהן בגלל ריבוי תאים ריקים שנבע מההתפלגות הלא אחידה של אוכלוסית המחקר. מגבלה נוספת שעשויה היתה להשפיע על התוצאות היא אמינות חלשה של מדד השאריות – מדד זה נשען על הערכה ויזואלית סובייקטיבית ולכן עשוי לגרור חוסר אחידות בין בודקים, כפי שאכן קרה במחקר זה והצריך הגעה להסכמה.

תרומת המחקר

מחקר זה, מצא כי PAS הוא כלי מהימן לשימוש באוכלוסיית ילדים על פי בדיקת מהימנות תוך-בודק ובין בודקים. מדד שאריות אייזנהובר הציג מהימנות פחותה ולכן השימוש בו עבור אוכלוסית ילדים צריך להיות זהיר. ככל הידוע, זהו המחקר הראשון שבחן באופן ישיר את תוקף הקריטריון של סולם EDACS באמצעות השוואה למדדים אינסטרומנטליים של בדיקת שיקוף בליעה - PAS ומדד השאריות של אייזנהובר.

נמצא כי תוקף הקריטריון של EDACS בינוני-חלש ביחס למדד PAS. נמצאה מגמה של החמרה בציוני PAS ככל שדרגת EDACS היתה גבוהה יותר, אך יכולתו של EDACS להבחין בין בליעה בטוחה ללא בטוחה היתה מוגבלת. לפיכך, הממצאים תומכים בשימוש ב- EDACS ככלי סינון קליני, המסייע להערכת רמת הסיכון לבליעה לא בטוחה אך יש להפנות נבדקים שסווגו ברמה EDACS-3 ומעלה, לבדיקה אינסטרומנטלית, היות ומחצית מהנבדקים שסווגו ברמה זו, עשויים לסבול מאספירציות שקטות בעיקר של נוזלים. נמצא שהדיוק האבחוני של EDACS אינו גבוה כפי שעולה מערכי Youden's index נמוכים, אך ממצאים אלו מוגבלים עקב התפלגות לא אחידה של הנבדקים ברמות השונות של EDACS. שיעור גבוה של נבדקים עם שאריות בולוס בלוע, מדגיש את החשיבות הקלינית של בחינת יעילות הבליעה בבדיקת שיקוף בליעה. עם זאת, לאור ממצאי המהימנות הבין-בודקות של מדד השאריות במחקר זה, יש לפרש ממצאים אלו בזהירות, ונדרשת בחינה נוספת של אמצעי ההערכה המתאימים ביותר לתיעוד שאריות בילדים, בדגש על שימוש בכלים דיגיטליים.

ההשלכות היישומיות של המחקר

למחקר הנוכחי מספר השלכות יישומיות עבור קלינאי תקשורת וצוותים רב-מקצועיים העוסקים בהערכת בליעה בילדים. ראשית, הממצאים תומכים בשימוש ב- PAS ככלי מהימן להערכת בטיחות הבליעה בבדיקות שיקוף

בליעה בקרב ילדים, ולכן ניתן להסתמך עליו לצורך תיעוד, קבלת החלטות טיפוליות ומעקב אחר שינויים בתפקוד הבליעה לאורך זמן.

שנית, הממצאים מצביעים על כך ש EDACS יכול לשמש ככלי סינון קליני יעיל לזיהוי ילדים המצויים בסיכון לבליעה לא בטוחה, אך אינו מספק מידע באשר לנוכחות אספירציות שקטות או שאריות בלוע. לפיכך, יש לראות בו כלי תומך בהחלטה על הפניה לבדיקת שיקוף בליעה ולא תחליף להערכה אינסטרומנטלית. בפרט, הממצאים מדגישים את החשיבות של הפניית ילדים המדורגים ברמות EDACS-3 ומעלה להערכה אינסטרומנטלית, בשל השכיחות הגבוהה של אספירציות שקטות שנמצאה בקבוצה זו. לבסוף, המהימנות הנמוכה שנמצאה בתחילה במדד השאריות של אייזנהובר מצביעה על הצורך בהכשרה ובהסמכה של מעריכים, וכן בפיתוח ושילוב של כלי מדידה אובייקטיביים יותר להערכת שאריות בלוע בקרב ילדים. ממצאים אלו עשויים לתרום לשיפור איכות ההערכה הקלינית, להגברת אחידות הדיווח בין מעריכים ולשיפור תהליכי קבלת ההחלטות הטיפוליות בתחום הדיספגיה הפדיאטרית.

מילות מפתח: דיספגיה פדיאטרית, שיקוף בליעה (VFSS), EDACS, PAS, מדד שאריות אייזנהובר, שיתוק מוחין.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)